

Briselē, 13.12.2022.
COM(2022) 800 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

par ES rīcības plānu kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības apkarošanai

1. Ievads

Kultūras priekšmetu nelikumīga tirdzniecība ir ienesīgs organizētās noziedzības un atsevišķos gadījumos — arī konfliktā iesaistīto pušu un teroristu — rūpals¹. Tas jo īpaši saistīts ar zemo atklāšanas risku, lielu peļņas potenciālu un likumīgā² un nelikumīgā tirgus lielajiem apmēriem, ko veicina stabils un augošs kolekcionāru, investoru un muzeju pieprasījums visā pasaulē³.

Interpols 2020. gadā visā pasaulē konfiscēja vairāk nekā 850 000 artefaktu, un vairāk nekā puse no tiem tika konfiscēti Eiropā⁴. Kopš 2016. gada ikgadējās globālās operācijas “Pandora” rezultātā ir veikti 407 aresti un atgūti 147 050 kultūras priekšmeti⁵. Šie dati liek domāt, ka problēma ir lielāka — ņemot vērā to, ka liels skaits gadījumu netiek atklāti, kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības faktiskais apjoms, visticamāk, ir daudz lielāks⁶.

Kultūras priekšmetiem bieži vien ir liela nozīme kultūras, mākslas, vēstures un zinātnes jomā. Tāpēc kultūras priekšmetu **nelikumīgai tirdzniecībai var būt postoša un neatgriezeniska ietekme uz kultūras mantojumu ES un ārpus tās**. Tā iznīcina daļu no mūsu kolektīvās atmiņas un atņem cilvēcei tās vēstures liecības. Īpaši liels risks pastāv krīžu laikā un konfliktu zonās. To pierāda situācija Tuvajos un Vidējos Austrumos (piemēram, Sīrijā, Irākā vai Lībijā) un pēdējā laikā Ukrainā.

Lai cīnītos ar šo sarežģīto, pēc būtības — pārrobežu noziedzības parādību, ir vajadzīga **atbilstoša rīcība ES līmenī**, kā noteikts ES Drošības savienības stratēģijā 2020.–2025. gadam⁷ un ES Organizētās noziedzības novēršanas stratēģijā 2021.–2025. gadam⁸. Tādēļ Komisija nāk klajā ar **rīcības plānu**. Tā mērķis ir maksimāli palielināt esošo ES darbību potenciālu, iezīmēt jomas, kurās vajadzīgi turpmāki centieni, un norādīt, kā risināt atlikušās problēmas.

---

¹ Sk., piemēram, ANO Drošības padomes Rezolūcijas 2199 (2015), 2253 (2015), 2322 (2016), 2347 (2017), 2462 (2019) un 2617 (2021); G20 kultūras ministru 2021. gada 30. jūlija Romas deklarāciju.

² 2021. gadā “likumīgais” mākslas un senlietu tirgus pasaulē tika novērtēts 65 miljardu ASV dolāru apmērā, kas ir par 29 % vairāk nekā 2020. gadā, pārsniedzot līmeni, kāds bija pirms Covid-19 pandēmijas; sk. *Clare McAndrew, The Art Market 2022 — An Art Basel & UBS Report*.

³ Sal. Eiropola 2021. gada smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējumu.

⁴ Interpols, Noziegumu novērtēšana pret kultūras vērtībām 2020, ziņojums (*Interpol, Assessing Crimes Against Cultural Property 2020, report*).

⁵ Komisija arī publicēja Eiropas daudzdisciplīnu platformas pret noziedzības draudiem (*EMPACT*) darbības daļu. Sk. <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/total-of-52-arrests-in-operation-across-28-countries-targeting-trafficking-in-cultural-goods>.

⁶ Sk. Eiropas Komisija, Nelikumīga kultūras priekšmetu tirdzniecība Eiropā — raksturojums, kriminālās tiesvedības atbildes un analīze par tehnoloģiju piemērojāmību cīņā pret tirdzniecību, galīgais ziņojums, 2019. gads, 81., 159. un 160. lpp.

⁷ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES Drošības savienības stratēģiju, COM(2020) 605 final.

⁸ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES Organizētās noziedzības novēršanas stratēģiju 2021.–2025. gadam (COM(2021) 170 final).

2. Sarežģīta parādība, kam nepieciešama atbilstoša rīcība

Trīs galvenās nelikumīgās darbības, kas saistītas ar kultūras priekšmetu tirdzniecību, ir 1) zādzība un laupīšana, 2) izlaupīšana (seno relikviju nelikumīga aizvākšana no arheoloģiskiem objektiem, ēkām vai pieminekļiem⁹) un 3) kultūras priekšmetu viltošana. Saistītie noziegumi ir krāpšana, zagto priekšmetu realizēšana (“*fencing*”), kontrabanda vai korupcija. Papildus nelikumīgai tirdzniecībai noziedznieki var ļaunprātīgi izmantot pat likumīgi iegādātus kultūras priekšmetus, lai legalizētu nelikumīgi iegūtus līdzekļus, izvairītos no sankcijām¹⁰ un nodokļu maksāšanas vai finansētu terorismu.

Noziegumiem, kas saistīti ar kultūras priekšmetiem, ir īpašas iezīmes, kas tos atšķir no citām nelikumīgām darbībām. Kultūras priekšmeta identitāte, autentiskums, provenience¹¹, izcelsme¹² un juridiskais statuss reti ir uzreiz pamanāmi, un bieži vien ir nepieciešamas īpašas zināšanas, lai to noteiktu. Otrkārt, publiskās un privātās kolekcijas, pieminekļi un izrakumu vietas ir neaizsargātas pret zādzībām un izlaupīšanu, jo īpaši konfliktu un krīzes situācijās. Turklāt nereģistrētus kultūras priekšmetus, jo īpaši no izrakumu vietām vai nekatalogizētām kolekcijām, tiklīdz tie ir nonākuši nelikumīgā tirdzniecībā, ir grūti atklāt un izsekot. Treškārt, kultūras priekšmetu tirgus ir pakļauts zināmai ievainojamībai, kas piesaista noziedzniekus. Tā saistīta ar pieņemto anonimitāti un slepenību¹³, subjektivitāti un svārstīgumu cenu noteikšanā, kā arī iespēju izmantot priekšmetus, lai uzglabātu un pārvietotu ievērojamas naudas summas¹⁴. Noziedznieki izmanto arī vispārējo informētības trūkumu par kaitējumu, ko var radīt kultūras priekšmetu nelikumīga tirdzniecība¹⁵.

Turklāt noziedzniekiem par labu nākusi lielāka tiešsaistes tirdzniecības kanālu pieejamība, kas ļāvusi paplašināt savu klientu bāzi likumīgajos un nelikumīgajos tirgos. Tas rada papildu problēmas tiesībaizsardzības iestādēm¹⁶, ņemot vērā pārbaudāmo kultūras priekšmetu apjomu, datu kodēšanu un potenciāli iesaistīto jurisdikciju skaitu.

⁹ Tai skaitā marodēšana, t. i., izlaupīšana karā, ko starptautiskajās humanitārajās tiesībās uzskata par kara noziegumu. Sk. https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule52.

¹⁰ Sk., piemēram, Amerikas Savienoto Valstu Senāta, Pastāvīgās izmeklēšanas apakškomitejas Iekšzemes drošības un valdības lietu komiteja, “Mākslas industrija un ASV politikas, kas veicina izvairīšanos no sankcijām” (*The Art Industry and ASV Policies of Undermine Sanctions*), Amerikas Savienoto Valstu Senāta Pastāvīgās izmeklēšanas apakškomitejas dienesta ziņojums, 2020. gads.

¹¹ Priekšmeta *in situ* atrašanās vieta tā arheoloģiskās atklāšanas dienā.

¹² Informācija par priekšmeta glabāšanu “no tā rašanās līdz šim brīdim”.

¹³ Piemēram, skaidras naudas darījumu izmantošana, pircēju anonimitāte un čaulas sabiedrību un brīvostu izmantošana.

¹⁴ Sk., piemēram, par mākslas tirgus ievainojamību saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu, *TRACFIN (Traitement du renseignement et action contre les circuits financiers clandestins), La lettre d'information de TRACFIN*, Nr. 16, 2018. gada jūnijs.

¹⁵ Sk. ziņojumu, kas citēts 7. zemsvītras piezīmē, 70., 81., 158.–160. lpp.

¹⁶ Ja nav sīkāk precizēts, termins “tiesībaizsardzības iestādes” šajā dokumentā attiecas uz policiju, muitu, robežkontroli un citām attiecīgām iestādēm, kas veic uzdevumus, lai novērstu, izmeklētu, atklātu noziedzīgus nodarījumus vai par tiem sauktu pie atbildības.

Tiesībaizsardzības iestādes novēro arī **augstāku to organizētās noziedzības grupu izsmalcinātības līmeni**, kuras nodarbojas ar kultūras preču nelikumīgu tirdzniecību, salīdzinot ar citiem organizēto noziedzīgo nodarījumu pret īpašumu veidiem. Noziedznieki apzināti darbojas pāri robežām, lai maksimāli palielinātu savu peļņu, slēptu pēdas, izvairītos no aizturēšanas un viltotu nelikumīgā tirdzniecībā iegūtu kultūras priekšmetu izcelsmi vai provenienci.

Tāpēc izmeklēšana kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības lietās ir sarežģīta. Ir vajadzīgas īpašas zināšanas par kultūras priekšmetiem un jāiesaista daudzas iestādes (piemēram, policija, muiža, robežsargi, kultūras ministrijas, finanšu ziņu vākšanas vienības un tiesu iestādes), bieži iesaistot arī dažādas jurisdikcijas daudzu lietu pārrobežu mēroga dēļ.

3. ES rīcības plāns pret kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību

Saskaņā ar ieteikumiem pastiprināt globālo rīcību cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgo tirdzniecību dažādās jomās¹⁷ šā rīcības plāna mērķis ir efektīvi **atturēt noziedzniekus**, lai novērstu mainīgos drošības apdraudējumus, un **aizsargāt kultūras mantojumu**¹⁸. Rīcības plānā galvenā uzmanība pievērsta četriem stratēģiskiem mērķiem, lai reaģētu efektīvi un visaptveroši:

- I. uzlabot noziegumu novēršanu un atklāšanu, ko veic tirgus dalībnieki un kultūras mantojuma iestādes;
- II. stiprināt tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu spējas;
- III. veicināt starptautisko sadarbību;
- IV. saņemt atbalstu no citām ieinteresētajām personām, lai aizsargātu kultūras priekšmetus pret noziedzīgiem nodarījumiem.

Rīcības plānā ir izmantota plaša kultūras priekšmetu definīcija, kas ietver vēstures, mākslas, zinātnes vai etnoloģiskas nozīmes artefaktus, kā minēts Apvienoto Nāciju Organizācijas Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (*UNESCO*) 1970. gada Konvencijā par kultūras priekšmetu nelikumīga importa, eksporta un īpašumtiesību nodošanas aizlieguma un novēršanas līdzekļiem (“*UNESCO* 1970. gada konvencija”)¹⁹.

---

¹⁷ Konkrētāk sk. ANO Drošības padomes Rezolūcijas 2199 (2015), 2253 (2015), 2322 (2016), 2347 (2017), 2462 (2019) un 2617 (2021), Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas Rezolūciju A/RES/69/196 (Starptautiskās pamatnostādnes par noziedzības novēršanu un reaģēšanu krimināltiesībās saistībā ar kultūras vērtību nelikumīgu tirdzniecību un citiem saistītiem nodarījumiem), ANO Konvencijas pret transnacionālo organizēto noziedzību Pušu konferences desmitās sesijas ziņojumu, UNTOC COP/2020/10 Rezolūciju 10/7, ANO Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (*UNESCO*) 1970. gada Konvenciju par kultūras priekšmetu nelikumīga importa, eksporta un īpašumtiesību nodošanas aizlieguma un novēršanas līdzekļiem, *UNIDROIT* 1995. gada Konvenciju par zagtiem vai nelikumīgi eksportētiem kultūras priekšmetiem, G20 kultūras ministru 2021. gada 30. jūlija Romas deklarāciju, Interpola ziņojumu “Noziegumu pret kultūras priekšmetiem novērtējums 2020”, dokumentu “Kultūras mantojuma drošums un drošība kara vai nestabilitātes zonās”, kas publicēts Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) 2021. gada “Zinātne mieram un drošībai” ietvaros, *UNESCO* Pasaules konferencē par kultūras politiku un ilgtspējīgu attīstību – *MONDIACULT 2022* – pieņemto deklarāciju.

¹⁸ Skatīt arī ANO Ģenerālās asamblejas Rezolūciju A/RES/69/196.

¹⁹ *UNESCO* 1970. gada Konvencijas 1. pants.

3.1. Nelikumīgas kultūras priekšmetu tirdzniecības novēršana un atklāšana, ko veic tirgus dalībnieki un kultūras mantojuma iestādes

Kultūras priekšmetu tirgus dalībnieki²⁰, kolekcionāri un kultūras mantojuma iestādes var veiksmīgi palīdzēt novērst un atklāt noziegumus, kas saistīti ar kultūras priekšmetiem, tādēļ, ka ir pakļauti īpašam riskam saskaroties ar nelikumīgi pārdotiem kultūras priekšmetiem vai kļūt par noziedzīgu nodarījumu pret īpašumu upuriem. Ir būtiski, lai šīs ieinteresētās personas būtu informētas par piemērojamiem tiesību aktiem un citiem nelegislatīviem instrumentiem, kuru mērķis ir novērst un atklāt šādus noziedzīgus nodarījumus²¹. Komisija regulāri uztur dialogu ar kultūras mantojuma iestādēm, it īpaši ar Kultūras mantojuma ekspertu grupas starpniecību²². Komisija ir arī sadarbojusies ar *UNESCO*, lai padziļinātu mākslas tirgus un kultūras mantojuma iestāžu izpratni par pienācīgas rūpības principu un ētikas noteikumiem²³. *UNESCO* pašlaik strādā pie Starptautiskā kultūras priekšmetu tirgotāju kodeksa pārskatīšanas, lai novērstu problēmas, kas radušās kopš tā pieņemšanas 1999. gadā, kā arī stiprinātu un precizētu ētikas principus, kuriem būtu jāreglamentē mākslas tirgus.

Tā kā kultūras priekšmetu nelikumīga tirdzniecība parasti ir pārrobežu noziedzīgs nodarījums, ES tiesību aktiem par tirdzniecību ir svarīga loma šādu gadījumu novēršanā un atklāšanā. Kultūras priekšmetu izvešanai no Savienības muitas teritorijas piemēro izvešanas atļaujas prasību, lai nodrošinātu, ka eksports tiek pakļauts vienotai kontrolei pie ES ārējām robežām²⁴. Uz kultūras preču importu attiecas Regula (ES) 2019/880. Saskaņā ar to aizliegts importēt kultūras priekšmetus, kas nelikumīgi eksportēti no trešās valsts, un attiecībā uz noteiktu kultūras priekšmetu importu Savienībā pieprasa importa licences vai importētāja apliecinājumus. Ar regulu arī ievieš centralizētu elektronisku sistēmu informācijas uzglabāšanai un apmaiņai starp dalībvalstīm un uzņēmumu importa formalitāšu kārtošanai. Šī sistēma sāks darboties 2025. gada

---

²⁰ Ieskaitot dažādus mākslas tirgus darījumus iesaistītos dalībniekus, piemēram, pircējus, galerijas, izsoļu namus, citus kultūras preču tirgotājus (tostarp tiešsaistes tirdzniecības platformas), brīvostas, mākslas priekšmetu glabātavas, kultūras priekšmetu ekspertus, uzņēmumus, kas iesaistīti kultūras priekšmetu darījumu finansēšanā, kā arī grāmatvežus, revidentus, nodokļu konsultantus un darījumus ar kultūras priekšmetiem iesaistītos juristus.

²¹ Uz mākslas tirgiem un kultūras iestādēm attiecas noteikumi un citas normas par pienācīgu rūpību, vajadzīgiem pasākumiem vai ziņošanu attiecībā uz klientiem, kultūras priekšmetu izcelsmi vai darījumiem ar kultūras priekšmetiem. Šie noteikumi un normas izriet no tirgus prakses, rīcības kodeksiem (piemēram, *UNESCO* Starptautiskā ētikas kodeksa kultūras priekšmetu tirgotājiem vai Starptautiskās Muzeju padomes Muzeju ētikas kodeksa), judikatūras vai tiesību aktiem (piemēram, Direktīvas (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, kas grozīta ar Direktīvu (ES) 2018/843 (OV L 156, 19.6.2018., 43. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/60/ES (2014. gada 15. maijs) par no dalībvalsts teritorijas nelikumīgi izvestu kultūras priekšmetu atgriešanu (OV L 159, 28.5.2014., 1.–10. lpp.), vai valstu prasības reģistrēt pārdošanu reģistros.).

²² <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3204&lang=lv>.

²³ Vairāk informācijas: <https://en.unesco.org/fighttrafficking/eu-cooperation>.

²⁴ Padomes Regula (EK) Nr. 116/2009 (2008. gada 18. decembris) par kultūras priekšmetu izvešanu (OV L 39, 10.2.2009., 1.–7. lpp.) un Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 1081/2012 (2012. gada 9. novembris) par kultūras priekšmetu izvešanu (OV L 324, 22.11.2012., 1.–24. lpp.).

jūnijā²⁵. Tā izslēdz papīra formātu un nodrošinās attiecīgo muitas, kultūras iestāžu un esošo datu bāzu savstarpējo savienojumu. Turklāt tā var samazināt dokumentu viltošanas gadījumus un novērš nepieciešamību pārbaudīt papīra formātā esošu atļauju autentiskumu. Komisija arī apsver iespēju nākotnē paplašināt šo sistēmu, iekļaujot tajā izvešanas (eksporta) atļaujas saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 116/2009. Tiesību aktus par kultūras priekšmetu ieviešanu un izvešanu papildina Direktīva 2014/60/ES par no dalībvalsts teritorijas nelikumīgi izvestu kultūras priekšmetu atgriešanu²⁶.

Lai vēl vairāk racionalizētu ES importa un eksporta tiesību aktu ieviešanu, Komisija regulāri sazinās ar dalībvalstu muitas un kultūras lietu iestādēm, izmantojot Ekspertu grupu muitas jautājumos saistībā ar kultūras priekšmetiem, Kultūras priekšmetu komiteju, kas izveidota ar Regulu (EK) Nr. 116/2009 un Regulu (ES) 2019/880, un Kultūras priekšmetu digitalizācijas projektu grupu.

Tomēr kultūras priekšmetu tirdzniecības rūpīga pārbaude un kontrole vienotajā tirgū var ievērojami atšķirties²⁷. Šādu būtisku nepilnību rezultātā noziedznieki var slēpt savas pēdas un maskēt preces izcelsmi. Atbilstoši *UNESCO* 1970. gada konvencijai²⁸ un kā to ierosināja aptaujātās tiesībaizsardzības ieinteresētās personas, pasākumi, kuru mērķis ir pastiprināt kultūras preču īpašuma nodošanas izsekojamību²⁹ vienotajā tirgū, varētu ievērojami veicināt nelikumīgas tirdzniecības gadījumu atklāšanu un atturēt noziedzniekus no iefiltrēšanās kultūras preču tirgū. Turklāt, nosakot izcelsmi kultūras priekšmetiem, uz kuriem attiecas Direktīva 2014/60/ES, tiktu uzlabota pašā direktīvā paredzētā atgriešanas mehānisma darbība³⁰. Daudzas dalībvalstis jau ir ieviešas tirdzniecības reģistrus kultūras priekšmetu kategorijām. Līdzīgu pasākumu īstenošana visā ES palīdzētu veicināt noziedzības novēršanu un atklāšanu pārrobežu gadījumos un palīdzētu izveidot visaptverošu priekšstatu par kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību vienotajā tirgū. Turklāt varētu uzlabot esošo tirdzniecības reģistru efektivitāti, piemēram, nodrošinot, ka informācija tiek uzglabāta digitāli un reģistri ir savstarpēji savienoti.

---

²⁵ Sk. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/880 (2019. gada 17. aprīlis) par kultūras priekšmetu ieviešanu un importu, ko papildina Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2021/1079 (2021. gada 24. jūnijs). Attiecībā uz Sīriju un Irāku sk. 3. pantu Padomes Regulā (EK) Nr. 1210/2003 (2003. gada 7. jūlijs) par konkrētiem īpašiem ierobežojumiem attiecībā uz ekonomikas un finanšu sakariem ar Irāku un par Regulas (EK) Nr. 2465/96 atcelšanu (OV L 169, 8.7.2003., 6.–23. lpp.) un 11.c pantu Regulā (ES) Nr. 36/2012 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Sīrijā, kurā grozījumi izdarīti 2013. gada 13. decembrī ar Regulu 1332/2013 (OV L 16, 19.1.2012., 1.–32. lpp.).

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/60/ES (2014. gada 15. maijs) par no dalībvalsts teritorijas nelikumīgi izvestu kultūras priekšmetu atgriešanu (OV L 159, 28.5.2014., 1.–10. lpp.).

²⁷ Ārpus jomām, kas saskaņotas ar ES tiesību aktiem, piemēram, Direktīvu (ES) 2015/849, Direktīvu 2014/60/ES vai valstu prasībām reģistrēt pārdošanu reģistros.

²⁸ 10. panta 1. punkts.

²⁹ Par atbalstu pastiprinātiem izsekojamības pasākumiem sk. 2. stratēģiskā mērķa darbības.

³⁰ Sk. Pirmo ziņojumu par to, kā tiek piemērota Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/60/ES (2014. gada 15. maijs) par no dalībvalsts teritorijas nelikumīgi izvestu kultūras priekšmetu atgriešanu un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1024/2012 (pārstrādāta redakcija), COM/2021/705 final, 2021. gada 18. novembris.

Var arī veikt pasākumus, lai valsts un privātās kultūras priekšmetu kolekcijas būtu mazāk pakļautas noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu. Eiropols³¹ ziņo, ka ES daudzi nelikumīgas tirdzniecības gadījumi saistīti ar kultūras priekšmetiem, kas nozagti no kulta vietām, kultūras mantojuma iestādēm, muzejiem, kā arī privātmājām un kolekcijām. Publiskajām un privātajām kolekcijām ir jāveido izpratne par savu neaizsargātību pret noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu, jāapmāca darbinieki aizsardzības pasākumu piemērošanā un jāinvestē aizsardzības līdzekļos.

Tāpat publisko un privāto kolekciju īpašnieki vai pārvaldnieki var veikt brīvprātīgus pasākumus, lai labāk pasargātu sevi no noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu. Viena no galvenajām darbībām ir savākto kultūras priekšmetu sarakstu un datubāzu atjaunināšana. Šādi saraksti atvieglo zagto priekšmetu identifikāciju un meklēšanu. Pat privātajām kolekcijām ir pieejami tiesībaizsardzības iestāžu ieteiktie rīki, piemēram, Starptautiskās Muzeju padomes (ICOM) *Object-ID*³². Ziņošana tiesībaizsardzības iestādēm par noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu ir vēl viens līdzeklis noziegumu atklāšanā un novēršanā. Tas palīdz nodrošināt, ka nozagtie kultūras priekšmeti tiek iekļauti valstu izveidotajās zagto mākslas darbu datubāzēs un Interpola izveidotajā zagto mākslas darbu datubāzē. Zagto kultūras priekšmetu reģistrēšana palielina to redzamību un samazina nelikumīgo tirgotāju iespējas atrast tirdzniecības kanālus legālajā ekonomikā.

ES jau ir spēkā īpaši tiesību akti, lai cīnītos pret kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību tiešsaistē. Digitālo pakalpojumu akts³³ palielina pienākumus starpniecības pakalpojumu sniedzējiem, tostarp tiešsaistes platformām, kas savieno patērētājus ar preču un pakalpojumu sniedzējiem. Digitālo pakalpojumu akts arī regulē ziņošanu par nelegālu saturu, piemēram, par aizdomīgu pārdošanu³⁴, ievieš iespēju valsts iestādēm nosūtīt pārrobežu izņemšanas rīkojumus starpniecības pakalpojumu sniedzējiem, kas iedibināti citās dalībvalstīs, un palielina tirgotāju izsekojamības pienākumus. Komisija atbalsta arī kultūras mantojuma digitalizāciju un digitālu saglabāšanu, izmantojot vienoto Eiropas kultūras mantojuma datu telpu³⁵ un gaidāmo Eiropas sadarbības mākonī kultūras mantojumam.

---

³¹ Sal. Eiropola 2021. gada smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējumu.

³² To atbalsta arī Interpola lietojumprogramma *ID-Art*. Sk. <https://www.interpol.int/Crimes/Cultural-heritage-crime/ID-Art-mobile-app>.

³³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2065 (2022. gada 19. oktobris) par digitālo pakalpojumu vienoto tirgu un ar ko groza Direktīvu 2000/31/EK (Digitālo pakalpojumu akts) (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 277, 27.10.2022., 1. lpp.).

³⁴ Tādu mehānismu ieviešana, kas ļauj ziņot par aizdomīgiem darījumiem vai pārdošanu internetā, ir iekļauta 3. panta d) apakšpunktā ANO Ģenerālās asamblejas Starptautiskajās pamatnostādnēs par noziedzības novēršanu un krimināltiesiskiem pasākumiem saistībā ar kultūras priekšmetu tirdzniecību un citiem saistītiem nodarījumiem, A/C3/69/L7.

³⁵ Sk. Komisijas Ieteikumu (ES) 2021/1970 (2021. gada 10. novembris) par vienotu Eiropas kultūras mantojuma datu telpu; Eiropas Komisija, Pētniecības un inovācijas ģenerāldirektorāts, Brunet, P., De Luca, L., Hyvönen, E., u. c., Ziņojums par Eiropas sadarbības mākonī kultūras mantojumam: *ex ante* ietekmes novērtējums, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2022. gads, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/64014>. Plašāku informāciju

Svarīgs elements cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību ir nelikumīgu finanšu plūsmu atklāšana. Turklāt īpaša uzmanība jāpievērš nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas izplatībai ar likumīgi iegūtu kultūras priekšmetu palīdzību. Bažas par to, ka noziedznieki varētu ļaunprātīgi izmantot mākslas un senlietu nozari, lai legalizētu noziedzīgos nodarījumus iegūtos līdzekļus, ir novedušas pie aicinājumiem paplašināt ES tiesisko regulējumu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā. Direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu³⁶ tagad attiecas uz mākslas un senlietu tirgus dalībniekiem, piemēram, galerijām un izsoļu namiem, kas tirgo mākslas darbus vai darbojas kā starpnieki mākslas darbu tirdzniecībā, kā arī uz brīvostām darījumos, kas pārsniedz noteiktu robežvērtību. Tirgus dalībniekiem ir pienākums ietvert riska novērtējumus un uz risku balstītas pieejas nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas novēršanai un atklāšanai, riska mazināšanas un riska pārvaldības pasākumus, klientu un to faktisko īpašnieku efektīvu uzticamības pārbaudi un identifikāciju un ziņot par aizdomīgiem darījumiem un darbībām valstu finanšu ziņu vākšanas vienībām. Turklāt priekšlikumā jaunai regulai par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu³⁷ ir noteikts ES mēroga ierobežojums skaidras naudas maksājumiem 10 000 EUR apmērā. Tas var mazināt kultūras priekšmetu tirgus pievilcību nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai.

Valsts iestādēm ir nepieciešams pietiekams izpratnes līmenis par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas riskiem un neaizsargātību kultūras priekšmetu nozarē, lai vajadzības gadījumā tās varētu attiecīgi rīkoties. Šajā ziņā valstu riska novērtējumi, ko dalībvalstis veic saskaņā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas tiesību aktiem³⁸, nodrošina atbilstošu regulējumu. Dalībvalstis var arī izdot norādījumus attiecīgām privātā sektora struktūrām par to, kā atklāt attiecīgos darījumus un izpildīt pienākumus novērst nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu³⁹.

Visbeidzot, Komisija atbalsta Finanšu darījumu darba grupas projektu attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un teroristu finansēšanu, kas saistīta ar mākslu, senlietām un citiem kultūras priekšmetiem. Tās mērķi ir palīdzēt valstīm, kompetentajām iestādēm un privātajam sektoram saprast, kādā veidā noziedznieki un teroristi var ļaunprātīgi

---

par *Europeana* un Eiropas kultūras mantojuma saglabāšanas kompetenču centra (*4CH*) izveidi sk.<https://www.europeana.eu/en> un <https://www.4ch-project.eu>.

³⁶ Sk. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 648/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 141, 5.6.2015., 73.–117. lpp.), ko groza ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/843 (2018. gada 30. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvas 2009/138/EK un 2013/36/ES (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 156, 19.6.2018., 43.–74. lpp.).

³⁷ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai, COM(2021) 420 final.

³⁸ Sk. Direktīvas (ES) 2015/849 7. pantu.

³⁹ Sk. Direktīvu (ES) 2015/849.

izmantot šādu priekšmetu tirdzniecību, un izstrādāt paraugpraksi un ieteikumus šo risku mazināšanai⁴⁰. Turklāt Komisija pastāvīgi novērtē nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas riskus, kas ietekmē vienoto tirgu, ja tie ir saistīti ar pārrobežu darbībām. Pārvalstiskā riska novērtējuma⁴¹ kontekstā Komisija novērtē un uztrauga mākslas un senlietu tirgu un citu saistīto nozaru, piemēram, brīvostu un mākslas glabātavu, specifiskos riskus⁴².

Galvenās darbības

Komisija veiks šādas darbības:

- ciešā sadarbībā ar *UNESCO* sāks dialogu ar mākslas tirgu par jautājumiem, kas saistīti ar kultūras priekšmetu aizsardzību un tirdzniecību vienotajā tirgū, tostarp augsta līmeņa pasākumu 2023. gadā;
- atbalstīs informācijas apmaiņu starp kultūras mantojuma speciālistiem un attiecīgajām iestādēm, izmantojot virkni darbsemināru un mācīšanās no līdzbiedriem pasākumus⁴³;
- veicot priekšizpēti, izskatīs iespēju **paplašināt elektronisko sistēmu** attiecībā uz kultūras priekšmetu importa regulēšanu, lai kontrolētu **kultūras priekšmetu eksportu**;
- nolūkā palīdzēt dalībvalstīm izveidot **tirdzniecības reģistrus**, lai uzlabotu kultūras priekšmetu izsekojamību vienotajā tirgū (tostarp pārdošanu tiešsaistē), Komisija 2024. gadā sāks pētījumu un, pamatojoties uz to, nāks klajā ar norādījumiem dalībvalstīm;
- sadarbosies ar *ICOM* tās Muzeju ētikas kodeksa popularizēšanā, spēju uzlabošanā un apmācību nodrošināšanā **muzeju un kultūras mantojuma iestāžu darbiniekiem vairākās dalībvalstīs**, lai atbilstošāk reģistrētu un aizsargātu to kolekcijas.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

- stiprināt efektīvu sadarbību un informācijas apmaiņu starp **muitas dienestiem** un ar Komisiju⁴⁴, izmantojot Muitas informācijas sistēmu, lai cīnītos pret krāpšanu, kas saistīta ar kultūras priekšmetiem;
- veikt pasākumus, lai **nodrošinātu, ka publiskās un privātās kolekcijas pienācīgi reģistrē savus īpašumus datubāzēs un ziņo tiesībaizsardzības iestādēm par gadījumiem, kas saistīti ar noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu**, izmantojot

⁴⁰ Papildinformācija pieejama šeit: *FATF* 2020.–2021. gada pārskats, 32. lpp.

⁴¹ Sk. Direktīvas (ES) 2015/849 6. pantu.

⁴² Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par novērtējumu attiecībā uz pārrobežu darbībām piemītošajiem nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskiem, kuri skar iekšējo tirgu, COM/2022/554 final, 2022. gada 27. oktobris, un Komisijas dienestu darba dokuments, kas pievienots šim ziņojumam, SWD/2022/344 final.

⁴³ Sk. Padomes Rezolūciju par ES kultūras darba plānu 2023.–2026. gadam.

⁴⁴ Sk. Padomes Regulu (EK) Nr. 515/97 (1997. gada 13. marts) par dalībvalstu pārvaldes iestāžu savstarpēju palīdzību un šo iestāžu un Komisijas sadarbību, lai nodrošinātu tiesību aktu muitas jomā un lauksaimniecības tiesību aktu pareizu piemērošanu (OV L 082, 22.3.1997., 1.–16. lpp.).

starptautiski saskaņotus standartus un rīkus (piemēram, priekšmetu identifikācijas standartu vai Interpola izveidoto zagto mākslas darbu datubāzi);

- identificēt, novērtēt un izprast kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskus, veicot **valsts riska novērtējumu** saskaņā ar tiesību aktiem par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu un pieņemt atbilstīgus pasākumus šo risku mazināšanai;
- sadarbībā ar kompetentajām iestādēm⁴⁵ uzlabot informētību un sniegt **norādījumus privātajam sektoram par to, kā vislabāk izpildīt savus pienākumus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanai**;
- uzlabot **sadarbību starp mākslas un senlietu tirgus, finanšu sektora un finanšu ziņu vākšanas vienību atbildīgajām struktūrām**, daloties zināšanās un apmācot par riskiem un nelikumīgu darbību veidiem, kas saistīti ar kultūras priekšmetiem, vienlaikus ņemot vērā sadarbības iespējas starp publiskām un privātām struktūrām;
- popularizēt *UNESCO* Starptautisko ētikas kodeksu kultūras priekšmetu tirgotājiem un *ICOM ICOM* Muzeju ētikas kodeksu.

3.2. Tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu spēju stiprināšana

Tā kā kultūras priekšmetu nelikumīga tirdzniecība ir sarežģīta, tiesībaizsardzības iestādes un tiesu iestādes saskaras ar īpašām problēmām. Ir vajadzīga turpmāka rīcība, lai palielinātu to spēju efektīvi izskatīt kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības gadījumus saskaņā ar iestāžu attiecīgajiem uzdevumiem un pienākumiem atbilstīgi ES un valstu tiesību aktiem.

Pašlaik pieejamā izlūkdatu informācija pienācīgi neatspoguļo kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības izplatību. Viens no iemesliem, kāpēc trūkst datu par kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību, ir tas, ka nelikumīgas tirdzniecības gadījumi nav pienācīgi reģistrēti. Vienotas datu vākšanas metodikas un ar kultūras priekšmetiem saistītu noziegumu vienotas kategorizācijas trūkums ir būtisks šķērslis visaptverošas ES mēroga izlūkdatu informācijas apkopošanai. Lai veicinātu vienotu kategorizāciju, visaptverošajā katalogā par noziedzīgiem nodarījumiem saistībā ar kultūras vērtībām, kas izklāstīts Eiropas Padomes Konvencijā par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar kultūras vērtībām (“Nikosijas konvencija”)⁴⁶, ir ietverti norādījumi par noziegumu kategorijām, un dalībvalstu iestādes var šos norādījumus izmantot.

Valsts iestādēm ir atbilstoši jāizprot noziedznieku *modus operandi* un savstarpēji jākopīgo informācija, lai tās varētu maksimāli izmantot savus resursus. Šādai izpratnei jo īpaši būtu jāaptver nelikumīgo tirgotāju reģionālās atšķirības⁴⁷, piemēram, organizatoriskā struktūra, apdraudētie kultūras priekšmeti, nelikumīgās tirdzniecības ceļi vai nelikumīgi iegūto līdzekļu

⁴⁵ Konkrētāk sk. Direktīvu (ES) 2015/849.

⁴⁶ Eiropas Padomes Konvencija par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar kultūras vērtībām, kas pieņemta 2017. gada 3. maijā (Eiropas Padomes Līgumu sērija Nr. 221).

⁴⁷ Sal.. Interpols, Noziegumu pret kultūras vērtībām novērtējums 2020. gadā (*Interpol, Assessing Crimes Against Cultural Property 2020*,), 6. lpp.

legalizēšanas metodes un priekšmetu izcelsmes un proveniencas viltošana. Šīs zināšanas var veicināt mērķtiecīgāku meklēšanu un pieejamo resursu efektīvu izmantošanu. Eiropas daudzdisciplīnu platformas pret noziedzības draudiem (*EMPACT*) operatīvās darbības var arī palīdzēt labāk izprast nelikumīgo tirgotāju praksi un kultūras priekšmetu nelikumīgās tirdzniecības apjomu.

Publiskajām iestādēm arī jāapzinās prasības attiecībā uz iekšējo un savstarpējo sadarbību⁴⁸, kā arī sadarbības iespējas konkrētajā gadījumā. Lai atbalstītu publiskās iestādes spēju veidošanas centienos, *UNESCO* ir publicējusi instrumentu kopumu “Cīņa pret kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību: instrumentu kopums Eiropas tiesu un tiesībsardzības iestāžu amatpersonām”, kas izstrādāts kā daļa no ES un *UNESCO* sadarbības. Komisija atbalsta *UNESCO* instrumentu kopuma tulkošanu citās attiecīgo valstu valodās. Otrkārt, *UNODC* ir izstrādājis praktiskās palīdzības instrumentu⁴⁹, lai palīdzētu īstenot starptautiskās pamatnostādnes⁵⁰.

Publiskajām iestādēm ir vajadzīgas īpašas zināšanas un instrumenti⁵¹, lai atklātu un izmeklētu nelikumīgas tirdzniecības gadījumus. Saskaņā ar Interpola ieteikumiem tas nozīmē zagto priekšmetu pienācīgu reģistrēšanu valsts un starptautiskā līmenī un to, ka kompetentajām iestādēm ir nepieciešamās prasmes, it īpaši izveidojot specializētas vienības valsts līmenī, kas paredzētas vienīgi kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības izmeklēšanai⁵², kā noteikts *UNESCO* 1970. gada konvencijā. Arī specializētas prokuroru grupas ir izrādījušās efektīvas izmeklēšanas darbības jomas padziļināšanā. Vēl viens svarīgs faktors ir savlaicīga piekļuve mākslas vēsturnieku, arheologu un citu kultūras priekšmetu ekspertu zināšanām, lai identificētu konfiscētos kultūras priekšmetus, noteiktu to autentiskumu vai aprēķinātu iespējamo kaitējumu, kas radies vietās, kuras ir izlaupītas vai kuras ir pakļautas izlaupīšanas riskam.

Tehnoloģijām ir izšķiroša nozīme tiesībsardzības iestāžu atbalstīšanā un kultūras priekšmetu aizsardzībā pret nelikumīgu tirdzniecību. Tas ietver programmatūras zagtu priekšmetu reģistrēšanai un nelikumīgu kultūras priekšmetu atklāšanai tirgū, gaisa uzraudzības tehnoloģiju, lai aizsargātu apdraudētās vietas, un tiesībsardzības izmeklēšanas rīkus, arī tos, kuru pamatā ir mākslīgais intelekts. Jo īpaši tiesībsardzības iestādēm ir vajadzīgi īpaši atklāšanas

---

⁴⁸ Iekšējā sadarbība var nozīmēt, piemēram, sadarbību vienā iestādē (piem., starp dažādām policijas vienībām, kas specializējas dažādos noziedzības apkarošanas veidos, vai starp dažādām reģionālām policijas vienībām). Savstarpējā sadarbība nozīmē sadarbību starp dažādām iestādēm, piemēram, policiju, muitu, tiesu iestādēm utt.

⁴⁹ *UNODC* praktiskās palīdzības instruments, kas palīdzēs īstenot Starptautiskās pamatnostādnes par noziedzības novēršanu un krimināltiesiskiem pasākumiem saistībā ar kultūras priekšmetu tirdzniecību un citiem saistītiem nodarījumiem (2016. gads).

⁵⁰ Sk. 18. zemsvītras piezīmi.

⁵¹ Piemēram, Interpola izveidotā zagto mākslas darbu datubāze un attiecīgā *ID-Art* lietojumprogramma vai Starptautiskās Muzeju padomes Sarkanās grāmatas, kurās aprakstītas kultūras priekšmetu kategorijas no dažādiem pasaules reģioniem, kuras pakļautas nelikumīgas tirdzniecības riskam.

⁵² Sk. Interpols, “Nacionālās kultūras mantojuma vienības izveide. Nacionālās vienības, kas nodarbojas ar noziedzīgu nodarījumu pret kultūras mantojumu un kultūras vērtību nelikumīgas tirdzniecības apkarošanu, nozīme” (*Creating a national cultural heritage Unit. The value of a national unit dedicated to fighting crimes against cultural heritage and the illicit traffic of cultural property*), 2019. gada janvāris.

instrumenti, lai efektīvi spētu izskatīt to priekšmetu apjomu, kas jāpārbauda tiešsaistes izmeklēšanā, piemēram, lai sistemātiski caurlūkotu internetu attiecībā uz to kultūras priekšmetu attēliem un citiem datiem, kuri tiek pārdoti nelikumīgi.

Iestādes varētu arī apsvērt iespēju paplašināt izmeklēšanu darbības jomu, neaprobežojoties ar nelikumīgi tirgoto priekšmetu atgūšanu, lai aptvertu noziedzīgos tīklus un nelikumīgas naudas plūsmas, ko slēpj atsevišķi nelikumīgas tirdzniecības gadījumi. Izmeklēšanas darbības jomas noteikšana šādā veidā atbilst starptautiskajiem ieteikumiem (piem., Interpola), ES Organizētās noziedzības stratēģijai 2021.–2025. gadam un *EMPACT* kopīgajiem horizontālajiem stratēģiskajiem mērķiem. ES un starptautiskā līmenī izmeklēšanu var atbalstīt Eiropols⁵³, ES robežu pārvaldības aģentūra Frontex⁵⁴ un Eiropas Aģentūra tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās (*Eurojust*) saskaņā ar to attiecīgajām pilnvarām vai tādu partneru iesaistīšana kā Interpols, Apvienoto Nāciju Organizācijas Narkotiku un noziedzības novēršanas birojs (*UNODC*) vai Pasaules Muitas organizācija. Turklāt sadarbību var izveidot citu attiecīgo tiesībsardzības un tiesu iestāžu sadarbības instrumentu kontekstā⁵⁵. Eiropas Prokuratūra (*EPPO*) varētu izmeklēt konkrētus tās kompetencē esošus noziedzīgus nodarījumus, kas saistīti ar kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību, un saukt pie atbildības par tiem⁵⁶. Komisija ir apņēmusies nodrošināt, ka *EPPO* var efektīvi pildīt uzdevumus, kas tai uzticēti ar Regulu (ES) 2017/1939, tostarp stiprinot sadarbību ar trešām valstīm.

Tā kā kultūras priekšmetu nelikumīga tirdzniecība parasti ir pārrobežu noziedzīgi nodarījumi, cīņu pret to var pastiprināt, uzlabojot saziņu starp valstu iestādēm. Lai uzlabotu apmaiņu ar stratēģisko informāciju un paraugpraksi, kā arī veicinātu kopīgus centienus kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības jomā, Padome 2012. gadā izveidoja neoficiālu dalībvalstu

---

⁵³ Jo īpaši attiecībā uz informācijas apmaiņu, izmantojot drošas informācijas apmaiņas tīkla lietojumprogrammu (*SIENA*), operatīvo sanāksmju rīkošanu, operatīvo atbalstu izmeklēšanas laikā (tostarp tiešsaistes izmeklēšanas apmācības saistībā ar *EMPACT Pandora* darbībām), analītisko atbalstu, stratēģisko atbalstu (piem., draudu novērtējumu) vai tehnisko atbalstu ar Eiropas Inovācijas laboratorijas starpniecību.

⁵⁴ Piem., *Frontex Eurosur Fusion Services* kataloga izmantošana pārrobežu noziedzīgu nodarījumu atklāšanai.

⁵⁵ Piemēram, *EMPACT* sadarbība, kopējas izmeklēšanas grupas, kopīgu koordinācijas centru izmantošana (iespējami iesaistot trešās valstis), tostarp *Eurojust* un Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla atbalsts, savstarpējas tiesiskās palīdzības iespējas, tostarp saskaņā ar Direktīvas 2014/60/ES 6. pantu, Eiropas apcietināšanas orderis, Eiropas izmeklēšanas rīkojums, sadarbība, kuras pamatā ir Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/1673 (2018. gada 23. oktobris) par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu ar krimināltiesībām (OV L 284, 12.11.2018., 22.–30. lpp.), Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1805 (2018. gada 14. novembris) par iesaldēšanas rīkojumu un konfiskācijas rīkojumu savstarpējo atzīšanu (OV L 303, 28.11.2018., 1.–38. lpp.), sadarbība un savstarpēja juridiskā palīdzība organizētās noziedzības izmeklēšanā, pamatojoties uz ANO Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību (*UNTOC*).

⁵⁶ Kultūras priekšmetu nelikumīga tirdzniecība var arī kaitēt Savienības finanšu interesēm vai būt saistīta ar noziedzīgiem nodarījumiem, kas skar šādas finanšu intereses. *EPPO* ir kompetenta izmeklēt noziedzīgus nodarījumus, kas skar Savienības budžetu, un saukt pie atbildības par tiem, kā arī par noziedzīgiem nodarījumiem, kas ar tiem ir nesaraujami saistīti. Sk. Padomes Regulu (ES) 2017/1939 (2017. gada 12. oktobris), ar ko īsteno ciešāku sadarbību Eiropas Prokuratūras (*EPPO*) izveidei (OV L 283, 31.10.2017., 1.–71. lpp.).

tiesībaizsardzības iestāžu tīklu *EU CULTNET*⁵⁷. Šim tīklam ir ievērojams potenciāls atbalstīt dalībvalstu tiesībaizsardzības iestādes kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības apkarošanā, it īpaši sadarbojoties kopīgu interešu projektos un izstrādājot īpašus pasākumus, kas pielāgoti tiesībaizsardzības iestāžu vajadzībām. Komisija turpinās sadarboties ar dalībvalstīm, lai veicinātu un pastiprinātu sadarbību tiesībaizsardzības jomā, izmantojot *EU CULTNET*.

Kultūras priekšmetu nelikumīgie tirgotāji izmanto atšķirīgo regulējumu ES kriminālatbildības noteikšanā par attiecīgiem nodarījumiem. Eiropas Padomes Nikosijas konvencija⁵⁸ ir vienīgais starptautiskais līgums, kas īpaši attiecas uz kriminālatbildības noteikšanu par kultūras vērtību nelikumīgu tirdzniecību. Konvencijā paredzētie īstenošanas pasākumi ietver kriminālatbildības noteikšanu par zādzībām, nelikumīgu importu/eksportu, nelikumīgiem izrakumiem, nelikumīgu iegūšanu un laišanu tirgū, kā arī dokumentu viltošanu. Šie pasākumi palīdzētu pārtraukt nelikumīgu tirdzniecību, pastiprinot izmeklēšanu, kā arī uzlabojot iespējas atgūt un konfiscēt nozagtās kultūras vērtības. Turklāt, lai izjauktu noziedzīgās uzņēmējdarbības modeļus, Komisija nesēn ierosināja pastiprināt ES noteikumus par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju⁵⁹, kas liktu dalībvalstīm izsekot, iesaldēt un konfiscēt kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības rezultātā iegūtus īpašumus, ja šāda tirdzniecība notiek organizētās noziedzības grupā. Turklāt Komisija strādā pie veidiem, kā palielināt to personu un juridisko personu kriminālatbildību, kuras ir iesaistītas Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumos⁶⁰. Tas ietekmētu arī tās fiziskās un juridiskās personas, kas ir iesaistītas kultūras priekšmetu izmantošanā, lai apietu Savienības ierobežojošos pasākumus.

Galvenās darbības

Komisija veiks šādas darbības:

- ar Eiropola atbalstu apzinās un veicinās vienotākas datu vākšanas kategorijas, kā rezultātā nākotnē ES mērogā datus varētu vākt, izmantojot *EUROSTAT*;
- izpētīs pasākumus, lai ES mērogā saskaņotu un savstarpēji savienotu zagto kultūras priekšmetu datubāzes dalībvalstīs, tostarp savienotu ar Interpola izveidoto zagto mākslas darbu datubāzi;

⁵⁷ Projekts Padomes Rezolūcijai par neoficiāla tīkla izveidi, kurā ietilpst tiesībaizsardzības iestādes un eksperti, kas ir kompetenti kultūras priekšmetu jomā (*EU CULTNET*), 2012. gada 4. oktobris, 14232/12.

⁵⁸ Eiropas Padomes Konvencija par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar kultūras vērtībām, kas pieņemta 2017. gada 3. maijā (Eiropas Padomes Līgumu sērija Nr. 221).

⁵⁹ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju, COM(2022) 245, 25.5.2022.

⁶⁰ Sk. Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei “Virzībā uz direktīvu par kriminālsodiem par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem”, 2022. gada 22. maijs, COM(2022) 249 final; Padomes Lēmumu (ES) 2022/2332 (2022. gada 28. novembris) par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu noteikšanu par noziegumu jomu, kas atbilst Līguma par Eiropas Savienības darbību 83. panta 1. punktā noteiktajiem kritērijiem, ST/10287/2022/REV/1 (OV L 308, 29.11.2022., 18. lpp.).

- turpinās finansēt tādu risinājumu izstrādi, kuru mērķis ir **uzlabot kultūras priekšmetu izsekojamību un atklāšanu** to aizsardzībai pret cilvēka radītiem draudiem (tostarp noziedzīgiem nodarījumiem), un pievērsīsies dažādiem kultūras priekšmetu aizsardzības aspektiem, tostarp izsekojamības pasākumiem, kā arī nelikumīgā tirdzniecībā iegūtu kultūras priekšmetu atklāšanai un izsekošanai⁶¹;
- iekļaus kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību tās pastāvīgā korpusa amatpersonu ievadkursā, lai *Frontex* varētu atklāt pārrobežu noziedzīgus nodarījumus;
- ar Eiropola Inovācijas laboratorijas atbalstu novērtēs esošos **digitālās izmeklēšanas rīkus** (tostarp tos, ko finansē Komisija) un veicinās dalībvalstu piekļuvi tiem;
- kartēs dalībvalstu tiesību aktus, ar kuriem nosaka kriminālatbildību par kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību, un par Nikosijas konvencijas īstenošanu.

Dalībvalstis tiek aicinātas:

- izveidot un pienācīgi pārvaldīt īpašas **valstu izveidotas zagtu kultūras priekšmetu datubāzes**;
- **ziņot Interpolam par nozagtiem kultūras priekšmetiem**, izmantojot Zagto mākslas darbu datubāzi;
- **kopīgot informāciju** ar Eiropolu un Interpolu par kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības gadījumiem, lai pilnīgotu izlūkdatu informāciju;
- maksimāli palielināt **EMPACT potenciālu** kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības lietās, tostarp attiecībā uz izmeklēšanu saistībā ar **noziedzīgiem tīkliem un iesaistītām nelikumīgām naudas plūsmām**;
- pilnībā izmantot Eiropola un *Eurojust* atbalstu un īpašās zināšanas pārrobežu tiesībsardzības un tiesu iestāžu sadarbībā;
- nodrošināt pienācīgu valsts tiesībsardzības un tiesu iestāžu spēju veidošanu, piemēram, **izveidojot un apmācot specializētas tiesībsardzības vienības** un specializētas prokuroru grupas un nodrošinot **pamatapmācību** policijas, muitas un robežsardzes darbiniekiem, kas iesaistīti regulārās pārbaudēs;
- noslēgt saprašanās memorandumus starp attiecīgajām tiesībsardzības iestādēm un attiecīgajām kultūras mantojuma iestādēm, lai nodrošinātu **aizturēto vai konfiscēto kultūras priekšmetu pienācīgu apstrādi un glabāšanu**;

⁶¹ Pamatprogrammas “Apvāršnis Eiropa” pirmajā darba programmā jau ir publicēti divi uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus, viens no tiem — 2. kopas “Kultūra, jaunrade un iekļaujoša sabiedrība” ietvaros (proti, HORIZON-CL2-2022-HERITAGE-01-07:Artefaktu un kultūras priekšmetu aizsardzība pret antropogēniem draudiem (*Protection of artefacts and cultural goods from anthropogenic threats*)), otrs — 3. kopas “Sabiedrības civilā drošība” ietvaros (proti, HORIZON-CL3-2021-FCT-01-08: Cīņa pret kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību (*Fight against trafficking in cultural goods*)).

- atbalstīt tīkla *EU CULTNET* stiprināšanu un nepārtrauktību, lai pilnībā izmantotu tā potenciālu, tostarp šajā nolūkā norīkojot atbilstošu personālu Eiropolā un izstrādājot kopīgus pasākumus, piemēram, uzlabojot tiesībsardzības iestāžu ātru piekļuvi nepieciešamajām arheologu vai mākslas vēsturnieku zināšanām⁶²;
- parakstīt, ratificēt un īstenot **Eiropas Padomes Nikosijas konvenciju**⁶³.

3.3. Starptautiskās sadarbības pastiprināšana

Efektīvai cīņai pret kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību ir vajadzīga rīcība ārpus ES robežām. ES ārējā darbība ietver daudzpusēju un divpusēju sadarbību un koncentrējas uz pasākumiem izcelsmes, tranzīta un galamērķa valstīs ārpus ES. Darbības ietver atbalstu kultūras mantojuma un arheoloģisko atradumu vietu aizsardzībai, valstu kultūras priekšmetu datubāzu izveidi un tiesībsardzības iestāžu un tiesu iestāžu spēju veidošanu.

Komisijas dienesti un Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD) turpina atbalstīt globālo reakciju uz kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību. Tie arī turpmāk iekļaus kultūras mantojuma aizsardzību ES ārējā darbībā, sākot no krīzes un ārkārtas reaģēšanas līdz sadarbībai attīstības jomā, starptautiskai un daudzpusējai sadarbībai, kā arī sadarbībai kopējās drošības un aizsardzības politikas ietvaros. Komisijas dienesti kopā ar EĀDD saskaņā ar saviem attiecīgajiem uzdevumiem un piemērojamām procedūrām atbilstīgi ES tiesību aktiem turpinās stiprināt sadarbību ar starptautiskām un reģionālām organizācijām⁶⁴, kas nodarbojas ar cīņu pret kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību, vēl vairāk veicinot attiecīgā starptautiskā tiesiskā regulējuma un standartu izstrādi un ievērošanu.

Attiecībā uz divpusēju vai reģionālu sadarbību ar trešām valstīm ES ir iekļāvusi kultūras priekšmetu aizsardzību pret nelikumīgu tirdzniecību divpusējos sadarbības nolīgumos, piemēram, partnerības prioritātēs ar Ēģipti⁶⁵ vai Eiropas un Latīņamerikas programmā palīdzībai pret transnacionālo organizēto noziedzību (*El PacCto*). Tā rezultātā ir izveidoti jauni sadarbības instrumenti kultūras vērtību nelikumīgas tirdzniecības izmeklēšanai⁶⁶. Turklāt ES ir atbalstījusi darbības, kas saistītas ar kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības apkarošanu Rietumbalkānos, un ir sniegusi finansiālu atbalstu kultūras mantojuma aizsardzībai tām valstīm, kuras ir izcelsmes un tranzīta valstis kultūras priekšmetu nelikumīgā tirdzniecībā, piemēram, Mali,

⁶² Tādējādi ņemot vērā darbu, ko veic ES finansētais projekts *NETCHER* (tīkla un sociālā platforma kultūras mantojuma uzlabošanai un atjaunošanai).

⁶³ Sk. 72. zemsvītras piezīmi.

⁶⁴ Tostarp, bet ne tikai: *UNESCO*, Eiropas Padome, *ICOM*, *PMO* (Pasaules Muitas organizācija), *Interpols*, *UNIDROIT*, *UNODC*, *ICCROM* (Starptautiskais kultūras vērtību saglabāšanas un restaurācijas centrs) un *ALIPH* (Starptautiskā alianse kultūras mantojuma aizsardzībai konfliktu zonās (*Alliance Internationale pour la protection du patrimoine dans les zone en conflit*)).

⁶⁵ Sk. pielikumu ES un Ēģiptes Asociācijas padomes ieteikumam par ES un Ēģiptes partnerības prioritātēm 2021.–2027. gadam, 2022. gada 16. jūnijs.

⁶⁶ Sk. <https://www.elpaccto.eu/en/news/new-cooperation-tools-to-investigate-trafficking-in-cultural-property/>.

Tunisijai, Libānai, Irākai, Sīrijai, Lībijai un Jemenai⁶⁷. Attiecībā uz spēju veidošanu Komisija arī atbalsta partnervalstis aktīvu atgūšanas jomā. Tā finansē palīdzības pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot pārrobežu sadarbību, lai izsekotu, izmeklētu, izņemtu un konfiscētu aktīvus⁶⁸.

ES darbojas arī pasaules mērogā, lai cīnītos pret nelikumīgām finanšu plūsmām, kas saistītas ar kultūras priekšmetiem. Tas tiek darīts, izmantojot ES globālo mehānismu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai. Globālā mehānisma mērķis ir palīdzēt valstīm pielāgoties Finanšu darījumu darba grupas standartiem, kas nodrošina koordinētu globālu reakciju, lai novērstu organizēto noziedzību, korupciju un terorismu. Darbības ietver izmeklēšanas uzlabošanu un sadarbības veicināšanu starp partnervalstu attiecīgajām iestādēm, piemēram, finanšu ziņu vākšanas vienībām.

ES darbības īpaši attiecas uz kultūras priekšmetu neaizsargātību pret noziedzīgu kaitējumu konfliktu un krīzes skartajos reģionos⁶⁹. To panāktu progresu uzrauga EĀDD kopā ar Komisijas dienestiem un dalībvalstīm⁷⁰. Tostarp neoficiāla EĀDD un attiecīgo Komisijas dienestu ekspertu darba grupa, kas apmainīsies ar informāciju un veicinās konkrētas jaunas darbības. Tā kā misijās un operācijās nosūtītajiem darbiniekiem var būt liela nozīme kultūras priekšmetu aizsardzībā, kultūras priekšmetu nelikumīga tirdzniecība tiks iekļauta īpašajos kopējās drošības un aizsardzības politikas mācību moduļos par kultūras mantojumu konfliktu un krīžu gadījumā. Vēl viens nozīmīgs piemērs ir atbalsts valstīm, kurām draud izlaušanās; tas ir satelīta un dronu tehnoloģiju atbalsts, izmantojot Eiropas Savienības Zemes novērošanas programmu *Copernicus*.

Krievijas agresijas karš pret Ukrainu liek veikt turpmākus pasākumus, lai aizsargātu Ukrainas kultūras priekšmetus. Komisijas dienesti un EĀDD turpinās atbalstīt kultūras priekšmetu aizsardzību Ukrainā, izmantojot dažādus līdzekļus, tostarp palīdzību kultūras priekšmetu aizsardzībai un evakuācijai⁷¹. Šajā nolūkā Komisijas dienesti un EĀDD regulāri apmainās ar informāciju īpašā darba grupā par paraugpraksi, gūto pieredzi un iespējamām jaunām darbībām. Darbības ietver finansiālu atbalstu ēku un kolekciju aizsardzībai, kā arī atbalstu kultūras mantojuma speciālistiem, kas tiem ļauj turpināt darbu Ukrainā, atbalstu sniedzot sadarbībā ar Starptautisko aliansi mantojuma aizsardzībai konfliktu zonās⁷². Turklāt pirmo reizi ir aktivizēts ES

---

⁶⁷ Citus piemērus skatīt Eiropas Ārējās darbības dienesta 2022. gada ziņojumā par progresu, kas panākts, īstenojot dokumentu “Konceptija par kultūras mantojumu konfliktos un krīzēs. Miera un drošības komponents Eiropas Savienības ārējā darbībā” (2022 Report on the progress in the implementation of the “Concept on Cultural Heritage in conflicts and crises. A component for peace and security in European Union’s external action”) un Padomes īpašajos secinājumos, 2022. gada 14. septembris, EĀDD (2022) 1556.

⁶⁸ Atbalsts tiek sniegts, izmantojot *EUROMED* programmu “Policija” un *EUROMED* programmu “Tiesiskums”, ko vada *CEPOL* un *Eurojust*. *EUROMED* programmas “Policija” mērķis ir uzlabot dienvidu partnervalstu (*SPC*) spējas apkarot smagu un organizētu noziedzību. *EuroMed Justice* apvieno svarīgākās ieinteresētās personas krimināltiesību jomā.

⁶⁹ Saskaņā ar Padomes 2021. gada 18. jūnija secinājumiem par ES pieeju kultūras mantojumam konfliktos un krīzēs.

⁷⁰ Sk. 67. zemsvītras piezīmē minēto ziņojumu.

⁷¹ Turpat, 6.–8. lpp.

⁷² <https://www.aliph-foundation.org/en/actions-country/UA>.

civilās aizsardzības mehānisms, lai sniegtu palīdzību kultūras mantojuma aizsardzības jomā⁷³. Eiropas mājas II programma, ko finansē no Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumenta, ietvers atbalstu Ukrainas kultūras mantojuma saglabāšanai un popularizēšanai.

Komisija atzinīgi vērtē dalībvalstu pašreizējo atbalstu izcelsmes vai tranzīta valstīm ārpus ES, tostarp konfliktu un krīžu gadījumos, piemēram, Tuvajos Austrumos⁷⁴ un Ukrainā.

Galvenās darbības

Komisijas dienesti sadarbībā ar EĀDD un — attiecīgā gadījumā — ar dalībvalstīm:

- uzraudzīs progresu, kas panākts, īstenojot **Padomes secinājumus par ES pieeju kultūras mantojumam konfliktos un krīzēs**, un ziņos par to;
- palielinās atbalstu **Ukrainas kultūras priekšmetu aizsardzībai pret iznīcināšanu**, atbalstot kolekciju evakuāciju un fizisko aizsardzību;
- palielinās trešo valstu spējas pārrobežu sadarbībai un izmeklēšanai attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu saistībā ar kultūras priekšmetiem, jo īpaši paplašinot ES Globālā mehānisma darbības jomu attiecībā uz **nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, lai aptvertu Āziju un Latīņameriku**.

3.4. Kultūras priekšmetu aizsardzības pret nelikumīgu tirdzniecību palielināšana, maksimāli palielinot ieinteresēto personu atbalstu

Apspriešanās ar ieinteresētajām personām, tostarp *UNESCO* un *UNODC*, ir parādījusi, ka sabiedrības informētība par kaitējumu, ko var radīt kultūras priekšmetu tirdzniecība, ir ierobežota. Ir būtiski veicināt informētību ārpus tiesībaizsardzības un kultūras mantojuma kopienās par kultūras mantojuma nozīmi un kaitējumu, ko rada kultūras priekšmetu nelikumīga tirdzniecība. Mērķauditorijas ietver potenciālos kultūras priekšmetu pircējus, jauniešus, žurnālistus, privātpersonas vai struktūras, kas spēj ietekmēt sabiedrības viedokli par kultūras priekšmetiem, kā arī tādas kopienas izcelsmes valstīs, kuras var ietekmēt to, kā vietējie kultūras priekšmeti tiek saglabāti un aizsargāti.

Šajā nolūkā Komisija atbalsta vairākus informētības veicināšanas projektus. Lai palielinātu informētību par kultūras mantojuma aizsardzību Ukrainā, Komisija atbalsta **#ArtsWar** **kampanu**. Turklāt Komisija sadarbojas ar *UNESCO* un atbalsta tās kampanu par “mākslas patieso

⁷³ https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/europe/ukraine_en.

⁷⁴ Attiecībā uz sadarbību ar Vidējo un Tuvo Austrumu valstīm rīcību var balstīt arī uz ES finansētās “*EI HIWAR IP*” apmācības rezultātiem un pētījumu par kultūras mantojuma aizsardzību un cīņu pret kultūras preču nelikumīgu tirdzniecību Ēģiptē, Jordānijā un Libānā.

cenu”, lai palielinātu potenciālo pircēju informētību par nelikumīgās tirdzniecības ietekmi uz kultūras mantojumu. Lai sasniegtu plašāku auditoriju, Komisija atbalsta **mācību materiālu izstrādi** par kultūras mantojuma aizsardzību⁷⁵ un tā popularizēšanu ES mērogā, izmantojot skolu izglītības vārteju. ES atbalsta arī jauniešu iesaistīšanos. Piemēram, Eiropas Studentu kultūras mantojuma asociācija, kas izveidota saistībā ar “Eiropas Kultūras mantojuma gadu 2018”, ir daļa no programmas “Radošā Eiropa” atbalstītā tīkla projekta “Eiropas kultūras mantojuma agora: iespēju palielināšana Eiropas pilsoniskās sabiedrības kustībai par kultūras mantojumu” (*European Cultural Heritage Agora: Empowering Europe’s Civil Society Movement for Heritage*).

Galvenās darbības

Komisijas dienesti — attiecīgā gadījumā — sadarbībā ar EĀDD:

- sniegs finansiālu atbalstu *ICOM*, lai jauninātu **ICOM novērošanas centru (*ICOM Observatory*)**, kas centralizē un izplata dažādus instrumentus un materiālus starptautiskās sabiedrības izpratnes un politikas virzībai uz kultūras priekšmetu aizsardzību;
- atbalstīs *UNESCO rokasgrāmatas izstrādē žurnālistiem* par ziņošanu par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar kultūras mantojumu;
- atbalstīs **jauniešu iesaistes iniciatīvas**, izmantojot programmu “Radošā Eiropa”, ES Solidaritātes korpusu un programmu “*Erasmus+*”;
- iesaistīsies **dialogā ar attiecīgām jauniešu organizācijām**, lai veicinātu izpratni par nepieciešamību aizsargāt kultūras mantojumu no iznīcināšanas, zādzības un laupīšanas.

4. Secinājums

Kultūras priekšmetu nelikumīga tirdzniecība nav noziedzīgs nodarījums bez upuriem, — tā ne tikai veicina darbības, kas apdraud ES iedzīvotāju drošību, bet arī var radīt neatgriezenisku kaitējumu mūsu kultūras mantojumam un līdz ar to mūsu kopīgajai identitātei. Tāpēc, lai apkarotu kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību, ir vajadzīgi plaša ieinteresēto personu loka kopīgi un neatlaidīgi papildu centieni gan ES, gan ārpus tās. Šis rīcības plāns nodrošina visaptverošu satvaru ES un dalībvalstīm, lai veicinātu kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības un ar to saistīto noziedzīgo nodarījumu novēršanu, atklāšanu un krimināltiesiskus pasākumus. Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi apstiprināt šo rīcības plānu un atbalstīt tā īstenošanu.

⁷⁵ Piemēram, izmantojot *PITCHER* (Kultūras mantojuma nelikumīgas tirdzniecības novēršana: izglītības resursi), <https://www.pitcher-project.eu/>.